

**ორიოდე სიტყვით ახალი პროექტის შესახებ –
„კრიტიკული კრიმინოლოგია: პერსპექტივები და პრობლემები“**

წარმოდგენილი ნაშრომი “კრიტიკული კრიმინოლოგია” რონალდ აკერსის წიგნის „კრიმინოლოგიის თეორიების“ ერთერთი თავის მოკლე თარგმანს წარმოადგენს, რომელიც კრიტიკული კრიმინოლოგიის წინააღმდეგობრიობათა მიმოხილვას ეძღვნება. იგი სწორედ რომ ინტერნაციონალურ ნაშრომად მიიჩნევა, რომელიც არაერთხელ ითარგმნა მსოფლიოს მრავალ ენაზე [2, 175-185].

ცნობილი ამერიკელი კრიმინოლოგი რონალდ აკერსი სოციოლოგიის პროფესორი და ფლორიდის უნივერსიტეტის კრიმინოლოგიისა და სამართლის კვლევითი ცენტრის დირექტორია. მიუხედავად იმისა, რომ რ. აკერსი სწავლების თეორიის მომხრეა, იგი ცდილობს კრიმინოლოგიაში იმ სახის წინააღმდეგობრიობათა ობიექტურად გადმოცემას, რომლებმაც “კრიტიკულ კრიმინოლოგიად” წოდებული თანამედროვე კრიმინოლოგიის ახალი მიმართულების წანამდღვრები შექმნეს.

მოცემული მასალის პუბლიკაციის აუცილებლობა, უპირველეს ყოვლისა, ქართველი მკითხველის თანამედროვე კრიმინოლოგიაში არსებულ ახალ მიმართულებებთან გაცნობის აუცილებლობითაა ნაკარნახევი. ქართულ ენაზე გამოქვეყნებულ ზოგიერთ ნაშრომში გაანალიზებულია დასავლეთის ქვეყნების ის კრიმინოლოგიური თეორიები, რომლებიც დიდი ხანია მივიწყებულ იქნენ. სამწუხაროდ, გამონაკლისს არც მ. შალიკაშვილის სახელმძღვანელო “კრიმინოლოგია” (თბ. 2010წ.) წარმოაგენს, სადაც ჩიკაგოს სკოლის კონცეფციით სრულდება თეორიების განხილვა და არაა გაშუქებული კრიტიკული კრიმინოლოგია. ნიესის, პირშისა და სხვათა თეორიები, რომელთაც სახელმძღვანელოში ყურადღება ეთმობა, წარმოადგენენ პერსონალისტურ თეორიებს, რომლებიც დიდი ხანია წარსულს ჩაბარდნენ. ამასთან ერთად, ნაშრომში განიხილება აკერსის სწავლების თეორია, რომლის შექმნაც არ წარმოადგენს ამ ავტორის მიღწევას. მისი დამსახურება კრიტიკული კრიმინოლოგიის თავისებურებების წარმოჩენაა, რაც მ. შალიკაშვილს ყურადღების მიღმა დარჩა. გასაგებია, რომ საუნივერსიტეტო კურსებში ასახული უნდა იყოს კრიმინოლოგიის განვითარების თანამედროვე დონე, მაგრამ მაინც რატომაა აუცილებელი ყურადღების გამახვილება ახალი მიმართულების – კრიტიკული კრიმინოლოგიის განვითარებაზე?

გლობალური საბაზრო ურთიერთობების განვითარების პერიოდში თავს იჩენს ნეგატიურ მოვლენათა ახალი ფორმები, რომელთა ნაწილს დანაშაულობა¹ წარმოადგენს. კრიმინოლოგთათვის გასაგები ხდება, რომ გლობალური პროცესები რამდენადმე ირევა და ისეთ ფორმებს იღებს, რომელთა ნიშნები აღნიშნულ პროცესთა სამართლებრივად შეფასებამდე უნდა დადგინდეს. ამასთან დაკავშირებით, სოციოლოგიური კრიმინოლოგია რადიკალიზაციას იწყებს და 60-იანი წლების დასაწყისში დევიანტური ქცევის სოციოლოგიად ყალიბდება. პარალელურად ჩნდება წინამორბედ სოციოლოგიურ თეორიათა ჩარჩოებს გარეთ გასვლის აუცილებლობა, ვინაიდან მათი მეშვეობით შეუძლებელია გლობალური პროცესების ახსნა. კრიმინოლოგიის განვითარების მოცემულ ეტაპზე გასაგები

¹ teqstis sirTulis gaTvaliswinebiT zogjer gamoiyeneba ternimi “danaSauli” “danaSaulobis” nacvlad. analogiurad, “socialuri kontrolis” magivrad zogjer gamoiyeneba termini “aRkveTa” – g.T.

ხდება, რომ დიფერენციალური კავშირის, ანომიის, სუბკულტურისა და სხვა წინამორბედი კრიმინოლოგიური თეორიები საკმაოდ ჩახლართული და წინააღმდეგობრივია, რადგან ისინი ცალკეული პირის, ჯგუფისა თუ სტრუქტურული წარმონაქმნის შესწავლაზე არიან ორიენტირებული.

70-იანი წლების დასაწყისში სამეცნიერო აზროვნების აღმავლობა შეიმჩნევა იან ტეილორის, პაულა ვალტონისა და ჯონ იანგის წიგნის “ახალი კრიმინოლოგიისა” და მათი მონოგრაფიის – “კრიტიკული კრიმინოლოგიის” გამოცემასთან დაკავშირებით. ამავე პერიოდში ამერიკელმა მკვლევარებმა გერმან და იულია შვენდინგერებმა და ანტონ პლატმა რადიკალურ კრიმინოლოგთა კავშირი შექმნეს, რომლებმაც ახალ კრიმინოლოგიურ შეხედულებათა პროპაგანდის მიზნით მათ პერიოდულ გამოცემას ჩაუყარეს საფუძველი. კრიტიკული კრიმინოლოგიის ძირითადი პოსტულატი მდგომარეობს იმაში, რომ კაპიტალიზმის ძირითადი კანონი – მოგების მიღება დანაშაულს იწვევს და იმავდროულად მართლმსაჯულების პარალელურ სისტემას ქმნის, რომელიც როგორც გმობს, ისე ხელს უწყობს დანაშაულის განხორციელებას [3].

კაპიტალისტური საზოგადოების ძირითადი კანონის გათვალისწინებას ითხოვდა ტ. იანგი, რომელმაც ჩამოაყალიბა კრიმინოლოგიური აზროვნების პერსპექტივა: თუ კრიმინოლოგიამ უკეთესი თეორია უნდა შემოგვთავაზოს, მაშინ მან თავიდანვე უნდა განავითაროს შესაბამისი კონცეპტუალური აპარატი და სათანადოდ დაამუშავოს მასალა იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა განიჭვრიტოს წინასწარ დანაშაული. ძველი ევროპის კრიმინოლოგებისგან განსხვავებით, ამერიკელთათვის გასაგები გახდა, რომ ზუსტად კაპიტალიზმის კანონების ცოდნა მოგვცემს დანაშაულის წინასწარ განჭვრეტის საშუალებას. თუმცა, ისიც აღსანიშნავია, რომ ამ მოსაზრების მარქსისტულ ინტერპრეტაციას ისინი ემიჯნებიან.

ამრიგად, კრიტიკული კრიმინოლოგიის განვითარებით უარყოფილი იყო დანაშაულობის ფსიქოლოგიური და ჯგუფური სოციოლოგიის კონცეფციები და წინა პლანზე წამოიწია საზოგადოების წინააღმდეგობათა კონცეფციამ. მსგავსი გამოკვლევების ნაკლოვანება სოციალური პრობლემებისადმი კრიტიკული მიდგომის ერთ-ერთმა მიმდევარმა, კოლუმბიის პროფესორმა ჩარლზ მილსმა ჯერ კიდევ მეოცე საუკუნის 50-იან წლებში აღწერა თავის ნაშრომში “სოციოლოგიური წარმოსახვა” მაკრო-სოციოლოგიური მიდგომის ფარგლებში. “პირადი სიძნელეები, წერდა იგი, განისაზღვრება ინდივიდის ხასიათით და სხვებთან მისი უშუალო ურთიერთობით; ისინი ეხება მის “მე”-ს და საზოგადოების ცხოვრების იმ შეზღუდულ სფეროებს, რომლებსაც იგი პირადად იცნობს. შესაბამისად, ამ სიძნელეთა გააზრება და გადალახვა არ გამოდის ინდივიდის, როგორც კონკრეტული ბიოგრაფიის მატარებლის ცხოველქმედების უშუალო სფეროს, ანუ იმ სოციალური გარემოცვის ფარგლებიდან, რომლებიც განისაზღვრება მისი პირადი გამოცდილებით და გარკვეულწილად მისაწვდომია მასზე გააზრებული ზემოქმედებისთვის. საზოგადოებრივი პრობლემები ჩვეულებრივ ეხება იმ ურთიერთობებს, რომლებიც სცილდება ინდივიდის უშუალო გარემოცვის და მისი შინაგანი ცხოვრების ჩარჩოებს. საზოგადოებრივ პრობლემებს ეწოდება “საზოგადოებრივი” იმიტომ, რომ მათი წარმოშობისას საფრთხის წინაშე დგება ფასეულებები, რომლებიც აღიარებულია საზოგადოების სხვადასხვა ფენის მიერ. ხშირად კამათობენ იმაზე, თუ რას წარმოადგენს სინამდვილეში ეს ფასეულობები და სახელდობრ რა ემუქრება მათ. საზოგადოებრივი პრობლემები ძნელად ექვემდებარება განსაზღვრას უბრალო ადამიანების ყოველდღიური ყოფის ამსახველი ტერმინებით. სინამდვილეში საზოგადოებრივი პრობლემები ხშირადაა დაკავშირებული “წინააღმდეგობებთან” ან “ანტაგონიზმებთან”. პრობლემა რომ სწორად ჩამოვაყალიბოთ და განვსაზღვროთ მისი შესაძლო გადაწყვეტის დონე, მხედველობაში უნდა მივიღოთ საზოგადოების ეკონომიკური და პოლიტიკური ინსტიტუტები და არა მხოლოდ ცალკეული ინდივიდის “პირადი სიტუაციები” და განსაკუთრებით ხასიათის თავისებურებები” [4, 17-18].

გ. რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი რ. აკერსის აღნიშნული პუბლიკაციის შემოთავაზებით იწყებს ახალ პროექტს სახელწოდებით – “**კრიტიკული კრიმინოლოგია: პერსპექტივები და პრობლემები**”. მოცემულ რუბრიკაში განვიხილავთ კრიტიკული კრიმინოლოგიისადმი მიძღვნილ ცნობილ კრიმინოლოგთა შრომების თარგმანს, რომლებიც ჯერ არ გამოცემულა ქართულ ენაზე. ამ მიმართულებით წარმოჩნდება ახალი პრობლემატიკა: 1) დანაშაულობა, როგორც თანამედროვე საზოგადოების ძირითადი კანონების გამომხატველი მოვლენა და 2) სისხლის სამართლის პოლიტიკა, როგორც საკუთრებისათვის ბრძოლის საშუალება.

ზემოაღნიშნულთან ერთად, მიზანშეწონილია იმ ქართველ მეცნიერთა და სტუდენტთა გამოკვლევების გამოქვეყნებაც, რომლებიც კრიტიკულ კრიმინოლოგიაში დაიწყებენ მოღვაწეობას. აღსანიშნავია, რომ ამ მიმართულებით ჩვენ უკვე ვეცადეთ, განგვეხილა კრიტიკული კრიმინოლოგიის ევოლუციის საკითხი სტატიაში “კრიმინოლოგია, როგორც მეცნიერება”, რომელიც გამოქვეყნდა კრებულში “კრიმინოლოგია” [1, 1-30].

იმედოვნებ, რომ დასახულ პროექტში მონაწილეობას მიიღებენ კრიტიკული კრიმინოლოგიის მომხრე საზღვარგარეთელი მეცნიერები და სტუდენტები. ასევე იმედს ვიტოვებ, რომ ზემოაღნიშნული პუბლიკაციებით უნივერსიტეტი თავის წვლილს შეიტანს საქართველოში თანამედროვე კრიმინოლოგიის მიღწევათა განვითარებაში და მით უფრო ქართველ და საზღვარგარეთის ქვეყნების კრიმინოლოგებს შორის მეცნიერული კავშირების გაძლიერებაში. მადლობას ვუხდით ახალგაზრდა კრიმინოლოგს - **თინათინ თოდრიას** წარმოდგენილი ტექსტის შემოკლებული თარგმანისთვის.

პროფ. გ. თოდრია.

Ronald L. Akkers
“Criminological theories”

კრიტიკული კრიმინოლოგია (Critical Criminology)

ამერიკულ კრიმინოლოგიაში მარქსიზმს, როგორც კონფლიქტის თეორიას, სამოცდაათიანი წლების შუა პერიოდიდან მიექცა სათანადო ყურადღება. ბევრი კრიმინოლოგი საკუთარ ნაშრომებში ტერმინებს “კრიტიკულსა” და “რადიკალურს” მარქსისტული თეორიის სინონიმებად და იმ პერსპექტივების განსასაზღვრავად იყენებდა, რომლებმაც მოცემულ თეორიაში და დასავლური ტიპის დემოკრატიის შესაბამის კანონებსა თუ სამართალში ჰპოვეს ასახვა. კრიმინოლოგიის აღნიშნული მიმართულების კრიტიკა უფრო ხშირად “რადიკალური” პოლიტიკის მიზნების ანალიზის დროს ჟღერდება. მარქსიზმის “ბუმის” შემდეგ, 80-იან წლებში მეცნიერთა წრეში ტერმინები “კრიტიკული” და “რადიკალური” სულ უფრო ნაკლებად გამოიყენება ხოლო 90-იანი წლების კრიმინოლოგიურ სტატიებსა და წიგნებში მარქსიზმი უკვე იშვიათად ფიგურირებს.

წინ წამოიწია უფრო რადიკალურმა, კრიტიკულმა და მემარცხენე მიმართულებებმა. კრიტიკული და რადიკალური ტიპის კრიმინოლოგია არასდროს ყოფილა მარქსისტულ კრიმინოლოგიასთან გაიგივებული. მასში უფრო მეტად ფემინისტურ, მემარცხენე რეალისტურ და სხვა მიმართულებებზეა ყურადღება გამახვილებული. შესაბამისად, ის, რაც

კრიტიკულ კრიმინოლოგიას გულისხმობს, სულაც არ არის მარქსიზმი. შინაარსის ბუნდოვანების გამო რთულია კრიტიკული კრიმინოლოგიის არსისა და საფუძვლიანობის განსაზღვრა რიგითი კრიმინოლოგებისათვის, თუმცა არა მათთვის, ვინც კრიტიკული კრიმინოლოგიისადმი მიძღვნილი ნაშრომების ავტორად გვევლინება. დონ გიბონსის მტკიცებით, კრიტიკული კრიმინოლოგიის თეორიები, ფართო გაგებით, ბოლო წლებში ჩამოყალიბდა და მათდამი მიძღვნილ ნაშრომებში აზრის, მონაცემების განზოგადებისა და მამტკიცებელი ფაქტების ლოგიკური მთლიანობა ჯერ კიდევ ჩამოუყალიბებელია [5]. კრიტიკული კრიმინოლოგია ის ინტელექტუალური ნაყოფია, რომელიც კრიმინოლოგიური ნაშრომების საფუძველზე შეიქმნა.

კრიტიკულ-კონსტიტუტიური კრიმინოლოგია (Critical Constitutive Criminology)

კრიტიკული კრიმინოლოგიის არსი სტუარტ ჰენრისა და დრაგან მილოვანოვიჩის კრიტიკული კრიმინოლოგიის მიმოხილვაშია წარმოჩენილი [6]. მათ მიაჩნიათ, რომ მართებული იქნება, თუ ტერმინი “კრიტიკული კრიმინოლოგია” შეიცვლება ტერმინით “კონსტიტუტიური კრიმინოლოგია”, რომელიც სოციალურ კონსტრუქტივიზმს, მემარცხენე რეალიზმს, სოციალურ ფემინიზმსა და პოსტ-სტრუქტურალიზმს უნდა მოიცავდეს. აინსტადტერსი და ჰენრი ასევე ანარქისტულ, მშვიდობისმყოფელ და პოსტმოდერნისტულ კრიმინოლოგიაზე მსჯელობენ [7].

ჰენრი და მილოვანოვიჩი ამტკიცებენ, რომ კონსტიტუტიური კრიმინოლოგია არ არის ოპოზიციური; ისინი კრიტიკულ კრიმინოლოგიაში ვერ სძლევენ ზოგადად კრიმინოლოგიის ძირითად წინააღმდეგობრიობას, თუმცა, ერთდროულად უარყოფენ ამ უკანასკნელის ტრადიციებს.

გიბონსი ამტკიცებს, რომ კონსტიტუტიური კრიმინოლოგია ე.წ. “მშვიდობისმყოფელ კრიმინოლოგიასაც” მოიცავს, ჰენრი და მილოვანოვიჩი დანაშაულის გამომწვევი მიზეზების მიხედვით უარს ამბობენ, იმის მიმართ კი, რაც სისხლის სამართლის კანონის ამოქმედებისა თუ მისი უარყოფის მიზეზებს შეეხება, მათი მიდგომა ბუნდოვანია. მეცნიერები ადასტურებენ, რომ დანაშაულობა “არაერთგვაროვანი მოვლენაა”, აგრძელებენ კვლევას და ცდილობენ ფილოსოფიური ახსნა მოუძებნონ მას [8, 293-315].

ზემოთ ნახსენებ ავტორთა მოსაზრებები დანაშაულობის, დანაშაულობის კონტროლისა და კრიმინოლოგიის შესახებ ჩვეულებრივ აღწერილობით მოსაზრებებად რჩება. უბრალოდ მიიჩნევა, რომ ზოგიერთი ადამიანი დანაშაულს სჩადის, ზოგიერთ ორგანოს დანაშაულობის გაკონტროლების სურვილი ამომრავებს და არსებობენ ისეთი კრიმინოლოგები თუ სხვა სოციალურ სფეროებში მოღვაწე მეცნიერები, რომლებიც ცდილობენ ახსნან დანაშაული. ჰენრისა და მილოვანოვიჩის მტკიცება, რომ დანაშაული ადამიანის მიერ განხორციელებული ქმედების შედეგია, იმ ჩვეულებრივ მოსაზრებას წარმოადგენს, რომელსაც თითქმის ყველა კრიმინოლოგი ადასტურებს. მსგავსი მოსაზრებები დანაშაულობის ჰემმარიტების შესახებ არსს უარყოფენ. დანაშაულობა იმიტომ არსებობს, რომ მას სამართალდამრღვევები, მაკონტროლებელი პირები, კრიმინოლოგები და სხვა პირები აფასებენ და შესაბამისად იგი ამ შეფასებების შედეგია. ზემოაღნიშნული მოსაზრება გულისხმობს იმას, რომ დანაშაულობა, როგორც ობიექტური რეალობა არ არსებობს, რადგან ის, სისხლის სამართალთან, სოციალურ სტრუქტურებთან და ინსტიტუტებთან ერთად, მხოლოდ მსჯელობის, შესაბამისი ტექსტებისა და არაერთგვაროვანი პრაქტიკის საგანია. ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ დანაშაულობა არ იარსებებს თუ იგი მსჯელობის საგნად არ იქცევა?

ამ კითხვაზე ჰენრისა და მილოვანოვიჩის პასუხი სრულებით გაურკვეველია, მათი მტკიცებით, მოცემულ ვითარებაში დანაშაულობა იმ მოვლენას წარმოადგენს, რომელიც

განხილვას, ახსნასა და გაკონტროლებას მოითხოვს. ამრიგად, კონსტიტუტიურ კრიმინოლოგიაში შინაგანი ლოგიკური არათანმიმდევრულობა იკვეთება. თუ გამომწვევი მიზეზების ძიება არ გაგრძელდება ან თუ დანაშაულობა, როგორც ობიექტური რეალობა, არ არსებობს, მაშინ როგორ უნდა ჩაითვალოს ის განხორციელებად მოვლენად და იმავდროულად როგორ უნდა იქონიოს ზეგავლენა სოციალურ სტრუქტურაზე.

კონსტიტუტიური კრიმინოლოგიის თანახმად², მსხვერპლი და მაკონტროლებელი პირები პროცესის ნამდვილი მონაწილეები არიან. როგორც ჩანს, კონსტიტუტიური კრიმინოლოგია არ უარყოფს დანაშაულობის გამომწვევი მიზეზების კვლევის საჭიროებას, რადგან დანაშაული, მსხვერპლი და კონტროლი როგორც მიკრო-დონის (“ინდივიდუალური არჩევანი ან განწყობილება”) ისე მაკრო-დონის (საზოგადოების სტრუქტურული ორგანიზაცია) მოვლენების ურთიერთქმედებითაა წარმოდგენილი. ამრიგად, მსჯელობა დანაშაულობისა და მისი კონტროლის საკითხის შესახებ ეხება როგორც ინდივიდუალურ ქმედებას, ისე სოციალურ სტრუქტურას.

ამ კონცეფციის მომხრეები უარყოფენ, რომ ადამიანის საქმიანობას არჩევანისა და განწყობის ან სტრუქტურული შეთანხმების ინსტიტუციონალურ თუ საზოგადოებრივ დონეზე რაიმე სახის პრიორიტეტი ენიჭება დანაშაულის რეალიზებაში, მასზე კონტროლის განხორციელებასა თუ მსხვერპლის გამომწვევაში. ისინი სოციალურ სტრუქტურასა და მის შემადგენელ მაკონტროლებელ ინსტიტუტებს იხილავენ, როგორც პიროვნებასთან მათი ურთიერთქმედების შედეგს. ეს სტრუქტურები ბიძგს აძლევენ დანაშაულებრივი ქმედების განხორციელებას და ხელს უწყობენ მის რეალიზაციას. ზემოაღნიშნული სტრუქტურები ერთდროულად განსაზღვრავენ როგორც დანაშაულობას, ასევე მასზე კონტროლს. კონსტიტუტიური კრიმინოლოგია არ არის ისეთი კვლევის საგანი, რომელშიც ადამიანის საქმიანობა მოწყვეტილია იმ სტრუქტურისაგან, რომელიც მასსავე ქმნის.

ჰენრისა და მილოვანოვიჩის კონცეფცია “ტრანსპრაქტივის” შესახებ K იმ მიზნითაა დამუშავებული, რომ განივრცოს ინფორმაცია ამ პროცესში არსებული გაუთვალისწინებელი შედეგების შესახებ და გვერდი აეცეს “პრაქტიკის” მარქსისტულ კონცეფციას, რომელიც სოციალურ ცვლილებებზეა გათვლილი. კონტროლის გაუთვალისწინებელი შედეგის ახსნაზე ორიენტირებული თეორიის აგებისას, ჰენრი და მილოვანოვიჩი წინააღმდეგობას აწყდებიან, რადგან მიდიან დასკვმანდე, რომ პრაქტიკა ხშირად კაპიტალისტური კონტროლის იმ სტრუქტურას აკანონებს, რომელსაც ასე ეწინააღმდეგება.

კონსტიტუტიური კრიმინოლოგიის განსაკუთრებული ან ახალი ხედვა იმის შესახებ, რომ მაკონტროლებელ და გასაკონტროლებელ პირთა ქმედებას შესაძლოა გაუთვალისწინებელი შედეგი მოჰყვეს, სინამდვილეში ძველ მოსაზრებად რჩება, რომელიც სოციოლოგიაში ადამიანთა რიგი ქცევისა და სოციალური სტრუქტურის გამოსახატავად იყო გამოყენებული.

ჰენრისა და მილოვანოვიჩის აზრით, კრიმინოლოგები არაფორმალური კონტროლის სისტემას გამორიცხავენ და ვერ აცნობიერებენ, რომ ორმხრივი ვალდებულება, ლოიალობა, მადლიერება და სხვა პროცესები არაფორმალურ სისტემაში “სიმბოლურ ძალადობასა” და “იდეოლოგიურ ბატონობას” ამკვიდრებენ. კრიმინოლოგები ან იხილავენ არსებულ საკითხს და ვერ წვდებიან მის არსს, ან მას, როგორც “ჩვეულებას”, წარსულს მიაკუთვნებენ.

² frCxilebSi moTavsebuli fraza damatebulia teqstis srulyofis mizniT – g.T.

არაფორმალური კონტროლის ამგვარ დახასიათებას ზოგიერთი კრიმინოლოგი არ იზიარებს. სიმართლეს არ შეესაბამება ის, რომ ტრადიციული და ძირითადი კრიმინოლოგიური მიმართულებები ფორმალურ მაკონტროლებელ სისტემას ან არაფორმალურ მექანიზმებს ყურადღების გარეშე ტოვებენ. ფაქტობრივად, შეკავების კლასიკური თეორიისა და ძველი სტილის ბიოლოგიური თეორიის გარდა, არაფორმალური კონტროლის პროცესები თითქმის ყველა კრიმინოლოგიურ თეორიაშია აღიარებული.

ჰენრი და მილოვანოვიჩი წერენ: “ჩვენი პოზიცია დანაშაულობის გამომწვევი მიზეზების ფუჭი ძიების შეწყვეტის მოთხოვნაში მდგომარეობს, რადგან იგი უბრალოდ დეტალურად ასახავს ცალკეულ განსხვავებას, როგორც ცალკეულ რეალობას, მაგრამ არა დანაშაულობას, რომელიც საზოგადოების შემადგენელ ნაწილად არ მიიჩნევა. ჩვენ გვინტერესებს ის მიმართულება, რომლის თანახმადაც სამართალდამცველები აქტიურად ქმნიან იმას, რაც შემდგომში დანაშაულად იქცევა ხოლმე”.

ინტერესი იმის შესახებ, თუ როგორ ესმის ხალხს დანაშაულობა, მრავალ შეკითხვას წარმოშობს, რაც პასუხგაუცემელი რჩება. ჰენრი და მილოვანოვიჩი მსჯელობის დონეზე განიხილავენ დანაშაულსა და სისხლის სამართალს და იმას, თუ რა კავშირს ხედავენ მათ შორის სამართალდამცავი ორგანოები და სოციალური სტრუქტურები, თუმცა არც დანაშაულობისა და არც სისხლის სამართლისათვის კონსტიტუციური კრიმინოლოგიის მიმდევრებს საფუძვლიანი ახსნა ჯერ არ მოუწახვავთ. შესაბამისად, იბადება კითხვა: თუ თეორია ვერ ხსნის დანაშაულობასა და სისხლის სამართალს, რას ისახავს ის მიზნად? კონსტიტუციური კრიმინოლოგია, როგორც კრიტიკული კრიმინოლოგიის ნაირსახეობა კრიმინოლოგიის სხვა მიმართულებების ნაკლოვანებებზე უფრო ამახვილებს ყურადღებას, ვიდრე დანაშაულობის ცნების ახსნაზე.

ყოველივე აღნიშნულის გამო კრიტიკული კრიმინოლოგია თვითონ იქცევა კრიტიკის საგნად, რადგან არ გვთავაზობს შესაბამის თეორიულ ალტერნატივებს. კრიტიკული კრიმინოლოგიის ვერსიებს რადიკალურ-კრიტიკული კრიმინოლოგიის იმ მიმართულების მომხრეები არ ეთანხმებიან, რომლებიც “მემარცხენე რეალისტებად” მოიხსენიებენ თავს.

მემარცხენე რეალიზმი (Left Realizm)

მემარცხენე რეალიზმი რადიკალურ კრიმინოლოგიაში დიდ ბრიტანეთში 1970-იან წლებში აღმოცენდა. მის განვითარებაში ბრიტანელ კრიმინოლოგთა შორის წამყვანი როლი ჯოჯ იანგმა (1987წ.) შეასრულა. “მემარცხენე რეალიზმის” მნიშვნელოვანი თეზისები რადიკალურ-კრიტიკულმა კრიმინოლოგიამ დანაშაულობასა და სისხლის სამართალთან მიმართებაში ჩამოაყალიბა. მისი მიმდევრები აღნიშნავენ, რომ ბრიტანულ საზოგადოებაში მსხვერპლის ოდენობამ საგრძნობლად იმატა იმ პოლიტიკურ ცვლილებათა ფონზე, რომლებიც კონსერვატიზმისა და “მემარჯვენე” რეალიზმის განვითარებას უწყობენ ხელს. [9, 1-24]

“მემარცხენე რეალიზმის” მომხრეები კაპიტალისტური საზოგადოების უსამართლო სისხლის სამართლის სისტემაზე მსჯელობენ, რათა ასახონ დანაშაულობით გამოწვეული განცდისა და ტკივილის რეალობა.

ისინი ქუჩის დანაშაულს კლასობრივი ბრძოლისაგან მიჯნავენ და მას საზოგადოებრივი ურთიერთობების გავრცელებას უკავშირებენ [10, 141-160]. მემარცხენე რეალისტები მიუთითებენ იმაზე, რომ არც ქუჩის და არც “თეთრსაყელიანი” დამნაშავეები რევოლუციურად განწყობილ პირებად ან კლასობრივ მებრძოლებად არ მიიჩნევიან.

აშშ-სა და დიდ ბრიტანეთში მზარდ დანაშაულობაზე კონტროლის გაძლიერების მიზნით, კონსერვატიული მთავრობის მიერ რეპრესიული სისხლის სამართლის პოლიტიკის მხარდაჭერამ წარმოშვა ის მდგომარეობა, რასაც მემარცხენე რეალისტები კრიმინოლოგიაში “კრიზისს” უწოდებენ. შექმნილმა კრიზისმა კვლავ მოითხოვა მდგომარეობის როგორც რადიკალური, ისე ტრადიციულ-ლიბერალური შეფასება. მემარცხენე რეალისტები ეჭვობენ, რომ “კონსერვატიული კრიმინოლოგია” და მემარჯვენე რეალიზმი შეძლებენ დაძლიონ ის რადიკალური შეხედულებები, რომლებიც დანაშაულობისადმი საზოგადოების ყურადღების შესუსტებასთან ერთად, უნაყოფო კრიტიკის საგნად იქცნენ.

მემარცხენე რეალისტები ასევე აკრიტიკებენ მემარცხენე იდეალისტებსა და მარქსისტებს, რადგან მიაჩნიათ, რომ დანაშაულობა არაფერია თუ არა მმართველი ფენის გამონაგონი და რომ სისხლის სამართლის სისტემა არაფერს ქმნის და არც დანაშაულობაზე ახორციელებს რეალურ კონტროლს. ამგვარ სისხლის სამართლის სისტემას ისინი განადგურებას უწინასწარმეტყველებენ... მათი აზრით, Pპოლიტიკური რეპრესიები სავარაუდოდ მაშინ შესუსტდება, როცა გაუმჯობესდება მთავრობის დამოკიდებულება გაჭირვებულთა და მუშათა კლასის მიმართ. მეთიუ და იანგი უარყოფენ შეხედულებას იმის შესახებ, რომ დანაშაულობა სიტყვიერად ან საუბრით მოგვარებადი სოციალური კატეგორიაა. Mმემარცხენე რეალისტები ამტკიცებენ, რომ ქუჩის დანაშაული მნიშვნელოვან და აქტუალურ მოვლენად იქცევა და რომ საზოგადოებაში სისხლის სამართლის არსთან დაკავშირებით ნამდვილი კონსენსუსი არსებობს, ასევე თანხმდებიან იმაზეც, რომ სისხლის სამართლის რეფორმა და დანაშაულობის კონტროლი ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზანია, რომლის განხორციელებისთვის კრიმინოლოგები და იდეის გამტარებლები უნდა იღწვოდნენ (ლოუმენი).

აღნიშნული რეფორმის განხორციელებისას მემარცხენე რეალისტები კონტროლის შესახებ კრიტიკას არბილებენ და პირიქით, მხარს ისეთი ქმედებების განხორციელებას უჭერენ, როგორცაა დანაშაულობაზე კონტროლი, დაზარალებულ ხალხზე ზრუნვა, ზარალის ანაზღაურება, საზოგადოებისთვის გაწეული სამსახურის განხორციელება, საზოგადოების დაცვა და სასჯელის მინიმალური ზომის გამოყენება (გიბონსი, [11] კურანი და რენზეტი, [12] აინშტადტერი და ჰენრი).

მემარცხენე რეალისტები ემიჯნებიან სხვა კრიტიკულად განწყობილ კრიმინოლოგებს და მემარჯვენე რეალისტების კრიტიკული და კონსერვატორული მიდგომების გვერდის ავლით მემარცხენე იდეალისტების არარეალურ მიდგომებს აკრიტიკებენ. Mმაგრამ არსებობს ისეთი რამ, რისი მეშვეობითაც მემარცხენე რეალისტები დანაშაულობის ლიბერალური კონტროლის გეგმას მთავარი მიმართულებისგან³ გამოყოფენ.

მემარცხენე რეალიზმი ამტკიცებს, რომ “მხოლოდ სოციალისტური ძვრები შეამცირებს სოციალურ უთანასწორობაში ფუნდამენტურად დამკვიდრებული დანაშაულობის გამომწვევ მიზეზებს, დანაშაულობის ყოველმხრივი კონტროლი აადებიანებს გაჭირვებულებს ხელს დანაშაულის ჩადენაზე, ჭეშმარიტად დემოკრატიული ორგანოების მხრიდან მეთვალყურეობა განამტკიცებს საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას. რთულია იმის ახსნა, თუ რას ნიშნავს ამ შემთხვევაში “სოციალისტური ჩარევა”, მაგრამ, Mმიუხედავად ამისა, მოწოდება დანაშაულობის გამომწვევი მიზეზების გასანეიტრალეზად, დანაშაულის აღსაკვეთად, მსხვერპლის უფლებების დასაცავად, დანაშაულობაზე კონტროლის

³ socialisturi reformebisagan – g.T.

დასაწესებლად, განაჩენის გამოტანის მიზნით საკმარის მტკიცებულებათა მოსაპოვებლად და მაკონტროლებელ ორგანოთა შესაქმნელად, რომელიც გასული საუკუნის მეორე ნახევრის სარეფორმო შემოთავაზებებში აისახა, მაინც ემსახურება ეფექტურ სისხლისსამართალწარმოებას და სამართლიანობის განმტკიცებას.

მოკლედ რომ ვთქვათ, მემარცხენე რეალისტები ყოფილი რადიკალი და კრიტიკულად განწყობილი კრიმინოლოგები არიან, რომლებმაც სცნეს დანაშაულობის რეალობა, შეარბილეს კაპიტალისტური საზოგადოებისა და სისხლის სამართლის სისტემის კრიტიკა და ნაკლებად რადიკალური რეფორმების მომხრეებად იქცნენ, თუმცა, კურანისა და რენზეტის მტკიცებით, მემარცხენე რეალისტების მიერ დასახული პერსპექტივები ჯერ კიდევ დასამკვიდრებელია.

ისმის კითხვა, კრიმინოლოგიის ან/და სისხლის სამართლის რომელ თეორიას აღიარებენ მემარცხენე რეალისტები, როგორც ერთადერთ ჭეშმარიტს?.. ისინი ფილოსოფიურ და პოლიტიკურ მსჯელობას აწარმოებენ იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა იყოს საზოგადოება და როგორ უნდა მოქმედებდეს მისი სისტემა. პასუხი შეკითხვაზე, თუ როგორ აღტერნატიულ მიდგომას გვთავაზობენ მემარცხენე რეალისტები, ჯერ არ არსებობს.

“დანაშაულობის წრე” (The “Square of Crime”)

“დანაშაულობის წრის” კონცეფცია მიუთითებს ოთხ ელემენტზე (სახელმწიფოზე, საზოგადოებაზე, სამართალდამრღვევზე და მსხვერპლზე), რომლებიც ერთდროულად ზემოქმედებენ დანაშაულობაზე. თუმცა, მემარცხენე რეალისტურ კრიმინოლოგიაში არაა მოცემული დანაშაულობის ახსნა, რადგან ეს ოთხი ელემენტი არ მიეკუთვნება გამომწვევ მიზეზთა რიგს და ისინი მოქმედებენ მხოლოდ დანაშაულთა ცვალებადობაზე. ყოველი ელემენტი “დამოკიდებლად” იცვლება და თავის მხრივ უნდა იყოს ახსნილი მიზეზობრიობის პრინციპის საფუძველზე (იანგი). დასახელებული მრავალი მიზეზი კი დაზუსტებული არ არის. “დანაშაულობის წრის” ეკლექტიკური ანალიზი მოცემულია სტიგმატიზაციის, ანომიისა და სხვა თეორიებში [13, 69-94] (ლი).

რეალისტური კრიმინოლოგიის თანახმად, დანაშაულობა დეტერმინირებულია ორი ძალის - დანაშალებრივი ქცევისა და მისი ცვალებადობის ფაქტორთა შედეგად. თუმცა, ჩვენ შეგვიძლია დავუმატოთ, რომ დანაშაულობა იცვლება ისეთი ფაქტორების ზემოქმედების შედეგად, როგორცაა: 1) დანაშაულობის არსებითი მიზეზი, 2) ზნეობრივი არჩევანი, 3) დანაშაულის ჩადენის მდგომარეობა; 4) კრიმინალური ხერხის არჩევანი, 5) რეაქცია სამართალდამრღვევთა მიმართ, 6) მსხვერპლის რეაქცია და 7) სისხლის სამართლის მდგომარეობა (იანგი)⁴.

რეალისტურმა კრიმინოლოგიამ უბიძგა დიდ ბრიტანეთში გამოძიებისა და სათანადო სტრუქტურებში რეფორმების განხორციელებას. ამავე დროს მან კრიტიკულად გამოააშკარავა კრიმინოლოგიის ნაკლი. თუ ინგლისში 25 წლის წინ იანგის, ვოლტონისა (1972წ.) და ტეილორის გავლენის შედეგად კრიმინოლოგია რადიკალურად იცვლებოდა, დღესდღეობით იანგის მემარცხენე რეალიზმი იცვლება, რომელიც ცდილობს განმარტოს,

⁴ r. akersis msgavsad mravali qveynis kriminologi xvdeba, rom danaSaulobaze, rogorc uxilavi arsis gamovlenaze moqmedeben rogorc Tavad arsis faqtorebi, ise movlenisaTvis damaxasiaTebeli faqtorebic. magram maTi gamijvna uWirT, radgan danaSaulobis mkvlevari sociologebi mowamlulni arian empirizmiT, xolo kriminologebi ver scildebian iuridiul azrovnebas, romelic kriminologiis problematikis gadawyvetisaTvis aris arasakmarisi – g.T.

თუ როგორი უნდა იყოს ნამდვილი თეორია, მაგრამ იგი არც დანაშაულობის და არც სისხლის სამართლის ახალ თეორიას არ გვთავაზობს. თუმცა, “დანაშაულობის წრის” ოთხი ელემენტი იმ სოციალურ მოვლენებზე მიუთითებს, რომელთა შესახებ შეიძლება სისხლისსამართლებრივი და კრიმინოლოგიური მსჯელობა.

კონცეფციაში დასახელებული ოთხი ელემენტი ყველასათვის ცნობილი ჩვეულებრივი სოციალური კატეგორიაა და მემარცხენე რეალიზმში სიახლესა და ორიგინალურობას არ წარმოადგენს. M მემარცხენე რეალიზმს გააჩნია საკუთარი მიდგომა დანაშაულობისადმი. მაგრამ ის არ წარმოადგენს თეორიას, რომელიც ემპირიულად იქნება დასაბუთებული.

მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგია (Peacemaking Criminology) [14]

მემარცხენე რეალისტების გარდა, დანაშაულობისადმი ყურადღება გამოიჩინეს ასევე “მშვიდობისმყოფელმა” კრიმინოლოგებმა, განსაკუთრებით ჰეროლდ ე. პეპინსკიმ და რიჩარდ ქვინმა [15]. ისინი დანაშაულობასა და მისი კონტროლის ურთიერთობას ომს ადარებენ და აცხადებენ, რომ დროა მშვიდობა დამყარდეს სამართალდამრღვევებსა და დაზარალებულებს, პოლიციასა და საზოგადოებას შორის. მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგია მხარს უჭერს კონფლიქტის გადაწყვეტას, შერიგებას, საზოგადოებაში სამართალდამრღვევის რეინტეგრაციას იმ მიზნით, რომ ხალხის ტანჯვა და დანაშაულობა შემცირდეს (პეპინსკი და ქვინი). მიიჩნევა, რომ მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგია რელიგიური, ჰუმანისტური, ფემინისტური და კრიტიკულ-მარქსისტული ტრადიციებიდან აღმოცენდა [16, 299-327].

როგორც უკვე ვიხილეთ, პირველად კონფლიქტის თეორიის საგანს ქვინის თეორიული, ხოლო შემდეგ კი მარქსისტული შეხედულებები წარმოადგენდნენ. მაგრამ მათი მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგია რელიგიური კრიმინოლოგიაა (ძირითადად ქრისტიანული, ხოლო გარკვეული ელემენტებით კი - ბუდისტური). იგი სულიერი და ტრანსცენდენტურია, თავაზიანობისა და მშვიდობიანობის (ფანტაზიური, წინასწარმეტყველური) - მოქადაგე, რაც ხალხთა განსაცდელის შემსუბუქებაზეა ორიენტირებული. ვინაიდან ქვინი დანაშაულობას ისე განსაზღვრავს, როგორც განსაცდელის ფორმას, მისი მოსაზრებები ტავტოლოგიური ხასიათისაა: თუ განსაცდელი აღარ იარსებებს, მაშინ დანაშაულიც აღიკვეთება. M მისი აზრით, ახლანდელი სისხლის სამართლის სისტემა ძალადობის პრინციპზეა დაფუძნებული. ეს ყველაფერი უნდა ჩანაცვლდეს სიყვარულისა და მშვიდობის პრინციპებით, როგორც დანაშაულობის პრობლემის გადაჭრის ერთადერთი საშუალებით. “როდესაც ჩვენი გულები სიყვარულით აივსება, ჩვენი გონება კი - მონდომებით, მაშინ გვეცოდინება, თუ რა და როგორ უნდა გაკეთდეს. ესაა მშვიდობიანი კრიმინოლოგიის საფუძველი (ქვინი) [17, 3-13].

მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგიისგან განსხვავებით, ზოგიერთი მეცნიერი არარელიგიური მიდგომის მომხრეა. მაგალითად, ანდერსონი (1991) ამტკიცებს, რომ როგორც გენდჰაინური, ისე მარქსისტული ჰუმანიზმი დანაშაულობის პრობლემის მშვიდობიანად გადაწყვეტას გულისხმობს. H ჰარისი (1991) მიიჩნევს, რომ ფემინისტური თეორია ჰარმონიასა და “დიდ ბედნიერებას” ქადაგებს და რომ ის ყურადღების გაზიარებას, აღზრდასა და სიყვარულს გულისხმობს. აღნიშნული მიმართულება ეწინააღმდეგება ძალისმიერი კონტროლის პერსპექტივას, რომელიც ომის დროს კრიმინოლოგიასა და დანაშაულობაზე ხელისუფლების რეაგირების პრინციპებიდან აღმოცენდა. ფემინისტური პერსპექტივა მიმართულია სისხლის სამართლის სისტემაში კონფლიქტისა და მშვიდობის ერთიანობის პრობლემის გადაწყვეტისკენ.

მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგია არ გვთავაზობს იმ დანაშაულობის ან სისხლის სამართლის სისტემის თეორიას, რომელიც ემპირიულად იქნება შეფასებული. დანაშაულობისა და სისხლის სამართლის სისტემის განმარტებები არ შეესაბამება რელიგიურ ან სხვა წესებს, რომლებიც მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგიების მიერაა მხარდაჭერილი. ეს წესები ხელს არ უწყობს თეორიის ემპირიულ შემოწმებას. რა თქმა უნდა, შესაძლებელია, რომ მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგიის ვერიფიცირებული თეორია შეიქმნას, მაგრამ იგი მეტწილად უფრო ფილოსოფიას წარმოადგენს, ვიდრე თეორიას. ეს არის საზოგადოების უტოპიური ხედვა, რომელიც აღდგენას და რეფორმის გატარებას მოითხოვს იმისათვის, რომ თავიდან იქნას აცილებულ ომი, დანაშაულობა თუ ძალადობა და შეიქმნას საზოგადოება სამართლიანი სისტემით, რომელიც კონფლიქტის მშვიდობიანად გადაწყვეტას გულისხმობს. ყოველივე ეს სისხლის სამართლის ძალზედ მისაღებ ფილოსოფიას წარმოადგენს, მაგრამ აღნიშნულით ვერ საბუთდება ის, თუ რატომ მოქმედებს სისტემა ამგვარი გზით ან რატომ ჩადის სამართალდამრღვევი დანაშაულს.

თუმცა, ყველა რელიგიური მრწამსი და ჩვეულება არ ქადაგებს მშვიდობიანობას და რელიგია არ არის მშვიდობიანობის ერთადერთი საფუძველი. აზრი იმის შესახებ, რომ კრიმინოლოგიის ზოგიერთი რელიგიური ფასეულობა მის მშვიდობისმყოფელ პერსპექტივებს ამყარებს, საკმაოდ ნათელია. ქრისტიანული რელიგია ქადაგებს სიყვარულს როგორც ახლობლისადმი, ისე მათ მიმართაც, ვინც არ არიან პიროვნებისადმი კეთილგანწყობილნი. ეს რელიგია მშვიდობიანობას, პატიებას, შერიგებასა და გამოსწორებას ეფუძნება. იმის მიუხედავად, რომ ცუდი საქციელი არცთუ მთლად მისატყვევებელია, ზოგიერთი სულაც არ მიიჩნევს, რომ დამნაშავე ჩაქოლვის ღირსია. ზოგიერთი კი მხარს ბოროტმოქმედის დასჯას უჭერს, რათა მან განმეორებით არ ჩაიდინოს ცუდი ქმედება. ქრისტიანულ რელიგიაში სამართლიანობა იმაზეა დაფუძნებული, თუ როგორ უნდა ემსახურო ხალხს ისე, რომ არ გქონდეს ძალაუფლებისკენ სწრაფვისა და სხვების კონტროლის სურვილი. D

დიდი ხნის წინ პეპინსკი, ქვინი და სხვა მეცნიერები, ასევე მრავალი სასჯელაღსრულების დაწესებულება, რომლებსაც ეკლესია და გარკვეული ჯგუფები მართავდნენ, მშვიდობისმყოფელ კრიმინოლოგიას ციხის რელიგიურ პროგრამებში იყენებდნენ. ისინი სიყვარულის პრინციპსა და სამართალდამრღვევთა მშვიდობიან გამოსწორებას მიმართავდნენ, რასაც სამართალდამრღვევი რელიგიური ვალდებულებების აღსრულებისა და დანაშაულის ჩადენასთან და ზიანის მიყენებასთან შეუთავსებელი ცხოვრების წესის დაცვამდე მიყავდა. ბარაკის თანახმად, ეკლესიები და სხვადასხვა გაერთიანებები უსახლკაროთა თავშესაფრებზე, დროებით დახმარებასა და კელთიდულობაზე ზრუნავდნენ. ასევე აღნიშნულია, რომ არსებობდნენ სხვა საზოგადოებებიც, რომლებიც მსგავს დახმარებას მთელი ქვეყნის მასშტაბით ახორციელებდნენ. [18, 47-68] ანალოგიურად ბუდიზმი და სხვა ტრადიციების მქონე რელიგიებიც ქადაგებდნენ მშვიდობიანობასა და შემწყნარებლობას. ზოგიერთი რელიგიური თუ ფილოსოფიური მოძღვრება კი მშვიდობიანი სოციალური რეფორმების აუცილებლობაზე ამახვილებდა ყურადღებას.

მიუხედავად ამისა, მშვიდობისმყოფელ კრიმინოლოგიას ზოგიერთი შიდა წინააღმდეგობრიობაც ახასიათებს, რომელსაც შეუძლებელია შეეგუო. მაგალითად, ის არ აღიარებს მარქსისტულ – კრიტიკულ კრიმინოლოგიას, როგორც მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგიის ერთ-ერთ ძირითად საფუძველს. როგორც ანდერსონი მიუთითებს, სინამდვილეს შეესაბამება ის ფაქტი, რომ მარქსის ნაშრომები ჰუმანურობის ელემენტებს შეიცავს [19, 14-30]. მაგრამ იზიარებენ კი ისინი მარქსისტულ თეორიას, რომელიც აღნიშნავს, რომ კაპიტალისტური საზოგადოება შეურიგებელ კლასურ კონფლიქტსა და ძალადობრივ გადაწყვეტილებებს ემყარება? მარქსიზმისა თუ ნეო-მარქსიზმის თეორიის მთავარი

პოლიტიკური რეკომენდაციის თანახმად, კაპიტალისტური საზოგადოების განადგურებისთვის არსებითია ძალადობა.

საინტერესოა, როგორ შეუთავსებს ვინმე მშვიდობისმყოფელურ წარმოდგენას იმ მთავრობის ქმედებებს, რომლებიც მარქსისტულ პრინციპებს - მოქალაქეთა ძალადობრივ რეპრესიას, განსხვავებული აზრის მქონე ადამიანთა შეუწყნარებლობას, უწყესრიგობის რეპრესიულ კონტროლსა და შიშით მართვას ეფუძნება?

რა თქმა უნდა, არაფერი ძალადობრივი არ არის კრიტიკული კრიმინოლოგიის არამარქსისტულ მრავალმხრივობაში, მაგრამ ამავდროულად ის შემრიგებლურ და მშვიდობისმყოფელურ პრინციპებს მოიცავს. იგი კრიტიკული და ოპოზიციურია. მშვიდობისმყოფლობა არ არის ცნობილი მათთვის, ვინც მისი კრიტიკის საგნადაა ქცეული. რაღაც ლოგიკური წინააღმდეგობრიობა იჩენს თავს, როცა ამტკიცებენ, რომ ფემინისტური თეორია მშვიდობისმყოფელური კრიმინოლოგიის საფუძველია.

ის განსხვავება, რომელსაც ჰერისი აფიქსირებს ქალთა და მამაკაცთა მშვიდობისმყოფელურ ორიენტაციას შორის, შეიძლება დამაჯერებელი (საფუძვლიანი) აღმოჩნდეს. [20, 83-97] იგი იმ კვლევის შედეგების ციტირებას ახდენს, რომელიც უჩვენებს, რომ ქალები უფრო მეტად არიან მოწოდებული, რომ მხარი აღმზრდელობით და მზრუნველობით ფასეულობებს დაუჭირონ, ვიდრე მამაკაცები, რომლებიც ძალაზე დამყარებულ ურთიერთობებს ემხრობიან. მთუმცა, ქალთა აღმზრდელობითი, მზრუნველობითი, სიყვარულისა და მშვიდობიანი ორიენტაციის აღზევება არ წარმოადგენს ფემინისტური ტრადიციის მნიშვნელოვან ნაწილს.

როგორ არის წარმოდგენილი მშვიდობისმყოფელური კრიმინოლოგიაში ფემინისტური თეორია? მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგების მიერ იმის მტკიცება, რომ კრიმინოლოგიის “ტრადიციის არც ერთი მიმდევარი” ან არც ერთი ადამიანი სისხლის სამართლის სისტემაში არ აღიარებს დანაშაულის გამოწვეულ ნამდვილ განცდას და ის, რომ არავის არ დაუცვია დანაშაულობის პრობლემების გადაჭრის მშვიდობიანი გზები, უბრალოდ მცდარ აზრს წარმოადგენს. მშვიდობისმყოფელი კრიმინოლოგიის არც ერთი მტკიცებულება არ არის უნიკალური.

ყველა ისეთი მტკიცებულება, როგორცაა სამართალდამრღვევთა მიმართ სადამსჯელო ღონისძიებების უგულვებელყოფა, მათი რეინტეგრაცია, რეაბილიტაცია და ა.შ. დიდი ხანია “ლიბერალური” კრიმინოლოგთა რეკომენდაციების საფუძველია. უფრო მეტიც, სისხლის სამართლის სისტემაში ზემოაღნიშნული პრობლემები უკვე ჩვეულებრივ საკითხებად იქცნენ. როგორც დონ გიბონსი აღნიშნავს, მშვიდობისმყოფელ კრიმინოლოგებს აქამდე არ უჩვენებიათ, თუ როგორ გასცდნენ ისინი დანაშაულობის მშვიდობიანი კონტროლისათვის საჭირო ცნობილ მტკიცებულებებს, რათა საზოგადოებაში დიდი მასშტაბის სტრუქტურული ცვლილებები განახორციელონ.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. თოდრია გ. 2008. *კრიმინოლოგია, როგორც მეცნიერება*. თბილისი
2. R.Akkers. *Criminological theories (second edition)*. Los Angeles, California. 1997, p.175-185
3. I. Taylor, P. Walton, J. Young *The new criminology*. New York. 1973
4. Ч.Р. Миллс. *Социологическое воображение*. М., 1998. г., с.17-18
5. C. Gibbons. *The Criminological Enterprise: Theories and Perspectives*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. 1979.
6. D. Milovanovic *Postmodern Criminology*. NY.-L.: Garland Publishing. 1997

7. W. Einstadter, S. Henry. *Criminological Theory: An Analysis of Its Underlying Assuptions*. Ft. Worth: Harcourt Brace College Publishers. 1995.
8. S. Henry, D. Milovanovic. "Constitutive criminology: the maturation of critical theory", *Criminology* 1991, pp. 293-315.
9. R. Matthews, J. Young. "Reflections on realism", 1992, pp. 1-24 in Jock Young and Roger Matthews, eds., *Rethinking Criminology: The Realist Debate*. London: Sage Publications.
10. J. Lowman. "Rediscovering crime", 1992, pp. 141-160 in Jock Young and Roger Matthews, eds., *Rethinking Criminology: The Realist Debate*. London: Sage Publications.
11. D. Gibbons. *Talking About Crime and Criminals: Problems and Issues in Theory Development in criminology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1999
12. D. Curran, C. Renzetti *Theories of Crime*. Boston: Allyn and Bacon, 1994.
13. J. Lea. "The analysis of crime", 1992, pp. 69-94 in Jock Young and Roger Matthews, eds., *Rethinking Criminology: The Realist Debate*. London: Sage publications.
14. Roger C. Barnes. *Peacemaking Criminology: Challenges and Possibilities*
<http://translate.google.ru/translate?hl=ru&sl=en&tl=ru&u=http%3A%2F%2Fwww.nssa.us%2Fjournals%2F2007-29-1%2F2007-29-1-05.htm&anno=2>
15. H. Pepinsky, R. Quinney. *Criminology as Peacemaking*. Bloomington, In: Indiana University Press. 1991.
16. H. Pepinsky. "Peacemaking criminology and criminal justice", 1991, pp. 299-327 in Harold E. Pepinsky and Richard Quinney, eds., *Criminology as Peacemaking*. Bloomington, In: Indiana University Press.
17. R. Quinney. "The way of peace: on crime, suffering, and service", 1991, pp. 3-13 in Harold E. Pepinsky and Richard Quinney, eds., *Criminology as Peacemaking*. Bloomington, In: Indiana University Press.
18. G. Barak. "Homelessness and the case for community-based initiatives: the emergency of a model shelter as a short-term response to the deepening crisis in housing", 1991, pp. 47-68 in Harold E. Pepinsky and Richard Quinney, eds., *Criminology as Peacemaking*. Bloomington, In: Indiana University Press.
19. K. Anderson. "Radical criminology and the overcoming of alienation: perspectives from Marxian and Gandhian humanism", 1991, pp. 14-30 in Harold E. Pepinsky and Richard Quinney eds., *Criminology as Peacemaking*. Bloomington, In: Indiana University Press.
20. K. Harris. "Moving into the new millennium: toward a feminist vision of justice", 1991, pp. 83-97 in Harold E. Pepinsky and Richard Quinney eds., *Criminology as Peacemaking*. Bloomington, In: Indiana University Press.

Giorgi Todria
Grigol Robakidze University

Preface

A few words about the new project: "Critical Criminology: Problems and Prospects" We have submitted to readers' consideration the translation of section "Critical Criminology" of Ronald L. Akers' book "Criminological Theory". This monography has of great international significance and has been translated into many languages.

The famous American sociologist Professor Ronald L. Akers is the director of the Legal and Criminological Studies Center, University of Florida, USA. He is an active follower of the sociological school in criminology and developing new approaches to a "Social Learning Theory", but in his publications he also analyzes and evaluates other approaches, including the so-called "critical theories" in criminology.

With the publication of Ronald L. Akers' scientific works Grigol Robakidze University will start a new project called "Critical Criminology: Problems and Prospects." The proposed project will be devoted to discussion around the achievements of modern western critical criminology which have never been translated into Georgian. The main attention will be paid to the following issues:

1. Criminality as a main manifestation of the basic economic laws in modern capitalistic society, and
2. Criminal law policy as a means to struggle for private property.

I am expecting that scholars and students who are interested in "Critical Criminology" issues will take an active part at mentioned project. I also hope that this publication in scientific journal of Gr. Robakidze University will be contribution to popularization of contemporary criminological theories and a stimulus for the strengthening of cooperation among the Georgian and foreign criminologists.

I would like to thank the young criminologist Tinatin Todria for partly abbreviated translation of Ronald L. Akers' book.